

Delyth Jewell AS
Cadeirydd
Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol
Senedd Cymru

15/12/2023

Annwyl Delyth

Gwaith craffu blynyddol: cwestiynau dilynol

Diolch am y cyfle i ymddangos gerbron y Pwyllgor i drafod fy Adroddiad Blynyddol 2022-23 ac Adroddiad Sicrwydd 2023 ddechrau mis Tachwedd. Diolch ichi hefyd am y llythyr dilynol lle'r ydych yn gofyn am ragor o wybodaeth am rai agweddau o'n tystiolaeth. Isod rwy'n ymateb i'ch cwestiynau fesul maes.

1. System Rheoli Achosion

Cyflwynwyd system rheoli achosion inni gan y darparwyr i'w phrofi ym mis Chwefror 2023. Yn dilyn ein gwaith profi roeddem o'r farn fod agweddau o'r system sy'n ymwneud â gwaith llywodraethiant a gwaith hybu'r Gymraeg gyda'r trydydd sector a'r sector preifat wedi'u cyflawni yn unol â'n disgwyliadau erbyn diwedd cyfnod y contract. Nid oeddem er hynny, o'r farn fod agweddau sylweddol o'r system yn ymwneud â gwaith rheoleiddio'r sefydliad wedi'u cyflawni yn unol â'n disgwyliadau. Fodd bynnag, oherwydd natur y system a'r ffaith nad oeddem o'r farn fod agweddau helaeth o'r gwaith wedi'u cyflawni yn unol â'n disgwyliadau rydym wedi penderfynu peidio â defnyddio'r elfennau oedd yn dderbyniol gennym am y tro.

Rwy'n deall eich pryderon am y costau ychwanegol cysylltiedig â chwblhau'r gwaith. Oherwydd natur y cytundeb roeddem ar ddeall y byddai angen rhywfaint o waith mireinio pellach ar y system yn dilyn y cyfnod profi cychwynnol ac y byddai peth costau yn gysylltiedig â hynny, ond fel yr eglurais uchod, nid ydym o'r farn fod y system a gyflwynwyd inni i'w phrofi wedi cwrdd â'n disgwyliadau yn y lle cyntaf. Rydym yn y broses o gael cyngor arbenigol pellach i'n cynorthwyo gyda'r camau nesaf. Yn dilyn hynny

Comisiynydd y Gymraeg

Uned 2, Bloc C
Doc Fictoria
Caernarfon
LL55 1TH

0345 6033 221
post@comisiynyddygybraeg.cymru
Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg

comisiynyddygybraeg.cymru

Welsh Language Commissioner

Unit 2, Block C
Victoria Dock
Caernarfon
LL55 1TH

0345 6033 221
post@comisiynyddygybraeg.cymru
Correspondence welcomed in Welsh and English

welshlanguagecommissioner.wales

byddwn mewn gwell sefyllfa i ystyried y camau dilynol. Wrth wneud hynny byddwn yn rhoi ystyriaeth lawn i gostau'r prosiect a gwerth am arian cyhoeddus.

Yn y cyfamser, fel yr eglurais yng nghyfarfod y Pwyllgor, mae staff y Comisiynydd yn gallu parhau â'u gwaith yn effeithiol. Mae'r manteision a ragwelwyd a ddeuai yn sgil y system yn ymwneud yn bennaf ag arbedion o safbwynt effeithlonrwydd y defnydd o amser staff ac yn cynnwys:

- Awtomeiddio rhai tasgau gan olygu arbedion mewn amser staff
- Lleihau baich tasgau dydd i ddydd ailadroddus a gweinyddol
- Ein galluogi i gadw gwell cofnod o'n gwaith ac amserlenni y mae angen cadw atynt
- Ein galluogi i fesur cynnydd yn haws yn erbyn ein mesuryddion perfformiad
- Ein galluogi i adrodd yn well ar berfformiad y cyrff yr ydym yn eu rheoleiddio

2. Annibyniaeth ar y Llywodraeth

Cyn penderfynu bwrw at i logi gofod yn adeilad Llywodraeth Cymru ym Mharc Cathays cynhaliwyd ymarferiad i bwysu a mesur risgiau a chostau gwneud hynny mewn perthynas â risgiau a chostau symud i ofod arall. Daethpwyd i'r casgliad y byddai costau llogi gofod ym Mharc Cathays yn sylweddol is na llogi gofod gan ddarparwr masnachol a bod modd gosod camau mewn lle i liniaru risgiau a adnabuwyd mewn perthynas ag annibyniaeth y sefydliad. Rwyf yn hyderus yn dilyn yr ymarferiad hwnnw ein bod wedi dod i'r casgliad cywir o safbwynt adnoddau fy swyddfa ac y bydd camau addas yn eu lle i warchod annibyniaeth y Comisiynydd. Mae'r camau hynny yn cynnwys:

- Mae pob un aelod o staff y Comisiynydd wedi ymrwymo i weithredu yn unol â chod ymddygiad sy'n seiliedig ar egwyddorion ymddygiad Nolan mewn bywyd cyhoeddus. Mae sicrhau annibyniaeth y Comisiynydd yn greiddiol i'r cod hwnnw. Golyga hynny na fydd fy mhenderfyniadau a'm hymwneud i a'm staff yn cael eu dylanwadu gan leoliad ein swyddfa, ac na fyddwn yn trin Llywodraeth Cymru yn wahanol i'r sefydliadau eraill sy'n cael eu rheoleiddio gennym.
- Yn gysylltiedig â'r uchod, mae gan Lywodraeth Cymru a'r Comisiynydd femorandwm o gyd-ddealltwriaeth sy'n gosod allan gyfrifoldebau'r ddau sefydliad a'u perthynas â'i gilydd.
- Mae rhannu gofod yn y ffordd hon yn dod ag arbedion ariannol i'r Comisiynydd ac i gyrff cyhoeddus eraill y byddwn yn rhannu gofodau â hwy. Mae'n ffordd ddarbodus o weithio mewn hinsawdd ariannol anodd. Byddai'n hynod anodd i'r Comisiynydd rannu gofod â chyrrff cyhoeddus eraill nad ydynt yn gorfod cydymffurfio â safonau'r Gymraeg. Yn hynny o beth, byddwn yn rhannu ein gofod â nifer o gyrff rheoleiddio eraill gan gynnwys yr Asiantaeth Safonau Bwyd a Chyfoeth Naturiol Cymru.
- Bydd gan staff y Comisiynydd basys unigryw i'w galluogi i gael mynediad i bedwerydd llawr yr adeilad ac ardaloedd cyhoeddus yn unig. Ni fydd gan staff y Llywodraeth fynediad i bedwerydd llawr yr adeilad.
- Lleiafrif o staff y Comisiynydd fydd wedi'u lleoli yn y swyddfeydd hyn, a byddant oll yn gweithredu trefniant gweithio hybrid. Swyddfa Caernarfon bellach yw prif swyddfa'r Comisiynydd a dyma'r cyfeiriad fydd yn cael ei ddefnyddio at ddibenion cyfathrebu.

Nid oes gan y Comisiynydd yr hawl i wario mwy na'r hyn sydd wedi ei bleidleisio gan y Senedd, mae hyn yn unol ag egwyddor 'Parliamentary Supply' o fewn fframwaith Rheoli Arian Cyhoeddus y DU. Os oes angen cyllid ychwanegol arnom ar gyfer unrhyw un o'r categorïau gwariant mae'n ofynnol inni wneud cais i Lywodraeth Cymru drwy'r broses 'cyllideb atodol'. Yn flaenorol byddai'r Comisiynydd wedi gallu rheoli unrhyw ofynion gwariant ychwanegol o'r gronfa wrth gefn, ond bellach nid oes modd cadw cronfa wrth gefn at y dibenion hyn felly mae fy ngallu i reoli gwariant ychwanegol wedi'i gyfyngu.

Wrth sefydlu'r drefn hon tanlinellodd y Comisiynydd y gwrthdaro allasai godi mewn cysylltiad â'r posibilrwydd o fod angen gofyn am gyllid ychwanegol er mwyn dwyn achos yn erbyn y Llywodraeth sydd wrth gwrs, yn cael ei rheoleiddio gennym. Rhoddwyd ymrwymiad mewn llythyr y byddai modd i Gomisiynydd y Gymraeg ofyn am gyllid gan y Gweinidog sydd â chyfrifoldeb dros Gyllid at ddibenion dwyn achosion cyfreithiol yn erbyn y Llywodraeth pe na bai digon o gyllid gennym yn absenoldeb cronfa wrth gefn. Mae cydnabyddiaeth o'r gwrthdaro posibl felly ac mae proses mewn lle i oresgyn yr anhawster hwn ac i amddiffyn annibyniaeth y Comisiynydd.

3. Heriau ariannu ar gyfer 2024-25

Fel sy'n ofynnol, cyflwynais bapur i'r Llywodraeth erbyn 31 Hydref 2023 yn amlinellu'r cyllid sydd ei angen ar fy swyddfa i gyflawni ein gwaith. Yn y papur a gyflwynwyd nodais bod angen cynnydd o £147,000 i gyllideb refeniw y Comisiynydd ar gyfer 2024-25 i gynnal yr un gweithgareddau â'r llynedd. Mae hyn yn cynnwys cynnydd o £132,000 i gwrdd â chynnydd o 5% mewn costau cyflogaeth. Fel sefydliad rydym yn dilyn patrwm cyflogau Llywodraeth Cymru. Heb gynnydd i'r gyllideb refeniw waelodol i gwrdd â'r cynnydd hwnnw, byddai'n anorfod bod angen inni wneud penderfyniadau anodd er mwyn cyflawni arbedion i gwrdd â'r diffyg. Byddwn eisoes wedi cyflawni arbedion o £97,000 yn 2023-24 drwy leihau ein hystâd felly prin iawn yw'r arbedion pellach y bydd modd inni eu gwneud i gostau rhedeg y sefydliad yn y blynyddoedd sydd i ddod.

Gan nad ydym eto yn gwybod beth fydd y setliad a gawn ni gan Lywodraeth Cymru rydym ar hyn o bryd yn gweithio ar senarios gwahanol yn ddibynnol ar ragweld setliadau gwahanol. Mae hynny, yn anorfod, yn cynnwys edrych ar y strwythur staffio. Byddai cyflwyno newidiadau i'n strwythur staffio yn effeithio yn sylweddol ar allu'r swyddfa i gyflawni ein gwaith; rwyf eisoes er enghraifft, wedi penderfynu cadw dwy swydd yn wag am y tro yn dilyn ymadawiadau staff. Dylwn nodi fod y sefydliad eisoes yn cyflogi 4 aelod staff yn llai nag yn 2015-16 – byddai gostyngiad o 6 yn ostyngiad o dros 10%. Mae'r gwaith hwn o baratoi ar gyfer senarios gwahanol hefyd yn golygu bod angen inni edrych ar ein cyllideb rhaglenni sydd eisoes yn fychan (£150,000).

Hyderaf fod y llythyr hwn yn ymateb yn llawn i gwestiynau'r Pwyllgor. Ar bob cyrif mae croeso ichi gysylltu â mi os bydd arnoch angen rhagor o wybodaeth am unrhyw fater.

Comisiynydd y
Gymraeg
Welsh Language
Commissioner

Yr eiddoch yn gywir,

Efa Gruffudd Jones.

Efa Gruffudd Jones
Comisiynydd y Gymraeg